

Ergen Voleybolcularda Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Yordayıcısı Olarak Sosyal Medya Bağımlılığı

*Ebru Olcay KARABULUT

**Murat ATASOY

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Özet

Bu çalışma ergen voleybolcuların Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) yordayıcısı olarak sosyal medya bağımlılığını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunun evrenini Kırşehir’de düzenlenen Gençler Voleybol Yarı Final müsabakalarına katılan 16 takım’ın toplam 194 voleybol sporcusu oluşturmaktadır. Örneklemini ise gönüllülük esası ile seçilen ve tasadüfi örneklem yöntemiyle belirlenen 87 kadın, 82 erkek toplam 169 ergen voleybol sporcusu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Akın ve ark., (2016)’nın Türkçe’ye uyarladığı “Ergenler için Sosyal Dışlanma (Ostrasizm) Ölçeği (ESDÖ)” ve Orbatu ve ark., (2020) tarafından geliştirilen “Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (ESMBÖ)” kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin homojen dağılım sergilediğinin tespitinden sonra parametrik analizlerden t-Testi ve Anova testi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir. Ölçekler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularında sosyal dışlanma ölçeği alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ölçeği alt boyutları ve puan ortalamalarının cinsiyet ve spor yılı değişkenine göre farklılık göstermediği, sosyal dışlanma ölçeği “dışlanma” alt boyutu ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık gösterdiği, annesi lisans üstü eğitim mezunu olan katılımcıların puan ortalamalarının, anneleri ilkökul mezunu olanların puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek olduğu, ayrıca ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ölçeği alt boyutları ile toplam ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bulgularda sosyal dışlanma ölçeği alt boyutları ile toplam ortalamalarının ve ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ölçeği alt boyutları ve puan ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği araştırmanın bir diğer bulgusudur. Ekonomik düzey değişkenine göre ise sosyal dışlanma ölçeği “dışlanma” alt boyutu ile arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ekonomik düzeylerini çok iyi olarak tanımlayanların olan katılımcıların puan ortalamalarının, kötü olarak tanımlayanların ortalamalarından ve normal olarak tanımlayanların puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ölçeği “işlevde bozulma” alt boyutu ile ekonomik düzey değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş ve ekonomik düzeylerini çok iyi olarak tanımlayanların puan ortalamalarının, kötü olarak tanımlayanların ortalamalarından ve iyi olarak tanımlayanların puanlarından anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur. Akademik başarı değişkenine göre ise sosyal dışlanma ölçeği alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ölçeği alt boyutları ve puan ortalamalarının farklılık göstermediği araştırmanın bir diğer bulgusudur. Bulgularda ayrıca sosyal dışlanma ölçeği ve sosyal medya bağımlılığı ölçeği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, ergen voleybolcuların Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) ve Sosyal Medya Bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, spor yılı, ekonomik düzey ve akademik başarı değişkenlerinden etkilenmediği, anne eğitim düzeyinin Ostrasizm düzeyine, baba eğitim düzeyinin de sosyal medya bağımlılık düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ostrasizm, Sosyal Dışlanma, Medya Bağımlılığı, Ergen, Voleybol, Spor

Social media addiction as a predictor of Ostracism (social exclusion) in adolescent volleyball players

Abstract

This study was conducted to examine social media addiction of adolescent volleyball players as a predictor of Ostracism (Social Exclusion). General screening method was used in the research. The population of the research group consists of a total of 194 volleyball athletes from 16 teams participating in the Youth Volleyball Semi-Final competitions held in Kırşehir. The sample consisted of a total of 169 adolescent volleyball athletes, 87 females and 82 males, selected on a voluntary basis and determined by random sampling method. In data collection, the "Social Exclusion (Ostracism) Scale for Adolescents (ESDS)" adapted into Turkish by Akin et al., (2016) and the "Social Media Addiction Scale for Adolescents (ESDÖ)" developed by Orbatu et al., (2020) were used. After determining that the data of the research exhibited a homogeneous distribution, t-Test and ANOVA test were used from parametric analyses. The significance level in the analyzes was determined as 0.05. The relationship between the scales was evaluated with Pearson Correlation Analysis. The research findings show that the sub-dimensions and total averages of the social exclusion scale and the sub-dimensions and mean scores of the social media addiction scale in adolescents do not differ according to gender and sports year variable, there is a significant difference between the "exclusion" sub-dimension of the social exclusion scale and the mother's education level variable, and the mother has a bachelor's degree. It was determined that the mean scores of the participants with higher education were significantly higher than the mean scores of those whose mothers were primary school graduates, and also that the sub-dimensions and total mean of the social media addiction scale in adolescents did not differ according to the variable of mother's education level. Another finding of the research is that the sub-dimensions and total averages of the social exclusion scale and the social media addiction scale sub-dimensions and mean scores in adolescents do not differ according to the variable of father's education level. According to the economic level variable, it was determined that there was a significant difference between the "exclusion" sub-dimension of the social exclusion scale. It was found that the mean scores of the participants who defined their economic levels as very good were significantly higher than the averages of those who defined their economic levels as bad and the scores of those who defined their economic levels as normal. In addition, a significant difference was detected between the "function impairment" sub-dimension of the social media addiction scale in adolescents and the economic level variable, and it was found that the mean scores of those who defined their economic level as very good were significantly lower than the mean scores of those who defined their economic level as bad and the scores of those who defined their economic level as good. Another finding of the research is that the sub-dimensions and total averages of the social exclusion scale and the sub-dimensions and mean scores of the social media addiction scale in adolescents do not differ according to the academic achievement variable. The findings also revealed a moderate positive relationship between the social exclusion scale and social media addiction scale scores. As a result, it has been determined that the Ostracism (Social Exclusion) and Social Media Addiction levels of adolescent volleyball players are not affected by gender, sports year, economic level and academic achievement variables, the mother's education level affects the Ostracism level, and the father's education level affects the social media addiction levels.

Keywords: Ostracism, Social Exclusion, Media Addiction, Adolescent, Volleyball, Sport

* Doç.Dr. Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara-Türkiye, e-posta:eokarabulut@gazi.edu.tr

** Doç. Dr. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırşehir- Türkiye, e-posta:matasoy@ahievran.edu.t

Giriş

Ergenlik, Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanıma göre; 10 ila 19 yaşları arasında kapsayan, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki yaşam aşamasıdır. Santrock (2017) ise ergenliğin devamlı bir biçimde çatışma ve duygudurum dalgalanmalarıyla dolu olan çalkantılı bir dönem olduğunu belirtmiştir.

Bu dönemdeki gençlerin olumlu ilişkiler kurmasını, bir gruba aitlik hissedebilmesini yani sosyalleşmesine ket vuran bazı etkenler de vardır. Bu etkenlerden birisi de Ostrasizm diğer bir ifade ile sosyal dışlanmadır (Stout ve Dasgupta, 2011). Sosyal dışlanma, kişilerin toplumsallaşma sürecinde çevresindeki sosyal gruplar tarafından reddedilmesi, önemsenmemesi, kovulması ve bu durumun sonucunda da bireyin kendini geri çekmesi olarak tanımlanmaktadır (Williams, 1997). Panek ve Czapinsky (2015) ise sosyal dışlanmayı bir topluluğun parçası olan kişi ya da kişilerin, o topluluğun yaşam alanlarında kısmen de olsa yer edinmemesi olarak tanımlamaktadır. Antik dönemlerden beri var olan bir kavram olan sosyal dışlanmanın uzun süreli yaşanması eski uygarlıklarda sosyal ölüm (social death) olarak da tanımlanmıştır (Boehm, 1986, Akt: Kaşıkçı ve ark., 2021). Sosyal dışlanma insanların yaşamak istemediği ve kaçındığı bir durumdur ve her yaş grubundakilerin başına gelebilir. Yetişkin bir kişi iş ortamında dışlanma yaşarken, bir çocuk kendi akranları tarafından dışlanıp oyuna alınmayabilir veya ergenlik dönemindeki bir genç arkadaşları ile fikir ayrılığına düşerek gruptan dışlanabilir.

Kişilerin sosyal dışlanması ve kovulması birçok olumsuzluklara sebebiyet vermektedir. Literatür taramalarında Sosyal dışlanma ile depresyon, yalnızlık ve yetersizlik hissi arasında (Witvliet ve ark., 2010), öfke ve üzüntü arasında (Williams, 2007), dijital oyun bağımlılığı arasında (Müezzın ve ark., 2024) ve sosyal medya bağımlılığı arasında (Kaşıkçı ve ark., 2021) ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bağımlılık kavramı, bireylerin zihinsel, bedensel ve sosyal yaşantısını bozan ve olumsuz davranışlarla sonuçlanan patolojik bir davranış olarak adlandırılır (Campbell, 2003). Sosyal medya bağımlılığı bireyin sosyal medya araçlarına yönelik duyduğu aşırı ve karşı konulamaz isteğin sonucu olarak normalden daha fazla zaman geçirmesine denilmektedir (İliş, 2018). Young (1997), internet bağımlılığına sebep olan etken veya etkenleri tespit etmek için yapmış olduğu çalışmada sosyal desteğin bir sebep olduğunu belirlemiştir. Bu durumda sosyal çevresinden destek alamayan veya dışlanan bireylerin internette daha fazla zaman geçirmelerine bir etkendir. İnternet ve sosyal medya bağımlılığı en çok gençleri tehdit etmektedir (Echeburua ve Corral, 2010).

Çünkü yapılan araştırmalarda sosyal medya kullanımının en çok gençler arasında olduğu görölmektedir (Kuss ve Griffiths, 2011).

Spor; bedeni geliştirmek, dolaşımı hızlandırma, kas ve eklemleri çalıştırma gibi sağlığa yarar sağlamasına ek olarak bireyin ruhsal gerginliklerini ve bellek yorgunluklarını giderme açasından da faydalıdır (Bulut, 2015). Yapılan araştırmalar sporun fiziksel, psikolojik ve sosyolojik olmak üzere birçok faydası olduğunu ortaya koymuştur. Psikolojik faydaları sebebiyle WHO (2005) sporu ruh sağlığını koruyucu önlemler arasında almıştır. Sporun bireyi sosyalleştirmesi, aidiyet duygusunu geliştirmesi, yalnızlık hissini önlemesi, akran gruplarıyla karşılıklı paylaşım sağlaması olmak üzere birçok olumlu etkisi vardır. Ergenlik dönemi sosyalleşmenin, ait hissetmenin ve toplumsal kabulün insan yaşamındaki en hassas olduğu dönemlerden birisidir. Bu sebeple ergenlik dönemindeki bireylerin spor yapması daha da önem kazanmaktadır.

Maslow bireylerin fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra en önemli ihtiyaçının sevgi, ait olma ve sosyalleşme ihtiyaçı olduğunu belirtmektedir (Akın ve ark., 2010; Omay, 2010). Ergenlik döneminde de bu ihtiyaç önem kazanmaktadır ve bu dönemde aile ve okul ortamında sosyalleşme gerçekte de spor da akranları ile sosyalleşebilmesine fırsat sağlayan bir olgudur.

Sporun bireylerin sosyalleşmesine etkisi bilinmektedir. Sporcuların gerek antrenmanlar veya müsabakalardaki olumsuz davranışları sebebiyle gerekse sportif başarılarındaki dengesizlikler sebebiyle spor ortamlarında dışlanmalarına sebep olabilir. Bu olumsuz durum ile de gençler sosyal medyaya daha fazla eğilim göstermeye yönelebilirler. Bu yönelimin amacı bazen sadece medya gezintisi olabildiği gibi bazen de yeni dijital arkadaşlıklar kurma veya gruplara dahil olma isteği olabilir.

Alan yazın incelendiğinde sporcular ile ilgili sosyal dışlanma ve sosyal medya bağımlılığı konularını inceleyen araştırmaların yetersizliği göze çarpmış ve bu konuda araştırma yapma ihtiyaçı doğmuştur. Bu çalışmanın amacı ergen voleybolcularda Ostrasızım (Sosyal Dışlanma) yordayıcısı olarak sosyal medya bağlılığını incelemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma genel tarama modeli ile hazırlanmıştır. Bu model, çok fazla sayıda eleman içeren bir evrende, evrenin geneli hakkında bir hüküm verebilme maksadı ile evrenin tümüyle ya da tamamından elde edilecek bir grup ile yapılan tarama çalışmalarıdır. Tarama modelleri,

hali hazırda var olan veya geçmişte olmuş bir olayı var olduğu haliyle tanımlamak amacıyla yapılan yaklaşımlardır (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırma grubunun evrenini Kırşehir’de düzenlenen Gençler Voleybol Yarı Final müsabakalarına katılan 16 takım’ın toplam 194 voleybol sporcusu oluşturmaktadır. Örneklemine ise gönüllülük esası ile seçilen ve tasadüfi örneklem yöntemiyle belirlenen 87 kadın, 82 erkek toplam 169 ergen voleybol sporcusu oluşturmuştur.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Demografik Değişkenler Tablosu

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	87	51,5
	Erkek	82	48,5
Spor Yılı	1-4	52	30,8
	5-8	96	56,8
	9-12	21	12,4
Anne Eğitim	İlkokul	37	21,9
	Ortaokul	24	14,2
	Lise	54	32
	Üniversite	39	23,1
	Lisansüstü	15	8,9
Baba Eğitim	İlkokul	27	16
	Ortaokul	26	15,4
	Lise	63	37,3
	Üniversite	43	25,4
	Lisansüstü	10	5,9
Ekonomik Düzey	Kötü	19	11,2
	Normal	78	46,2
	İyi	56	33,1
	Çokiyi	16	9,5
Akademik Başarı	Kötü	10	5,9
	Orta	98	58
	İyi	61	36,1

Veri Toplama Araçları

Araştırmada çalışma grubu için hazırlanan kişisel bilgi formu yanında iki adet ölçek uygulanmıştır. Ölçeklerden ilki Akın ve ark., (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlama çalışması yapılan “Ergenler için Sosyal Dışlanma (Ostrasizm) Ölçeği (ESDÖ)” dir. İkincisi ise Orbatu ve ark., (2020) tarafından geliştirilen “Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (ESMBÖ)” dir.

Ergenler İçin Sosyal Dışlanma (Ostrasizm) Ölçeği (ESDÖ)

Gilman vd., tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Akın, Uysal ve Akın (2016) tarafından yapılan “Ergenler için Sosyal Dışlanma (Ostrasizm) Ölçeği” orijinal formunda olduğu gibi 2 alt boyuttan (Önemsenmeme ve Dışlanma) ve 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin önemsenmeme alt boyutu için 5 madde, dışlanma alt boyutu için 6 madde bulunmaktadır. Ölçekteki 6. ve 11. maddeler ters kodlanan maddelerdir. Anket “Hiçbir zaman”, “Nadiren”,

“Bazen”, “Çoğunlukla” ve “Her zaman” olmak üzere 5’li likert tipidir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 55, en düşük puan 11dir. Ölçeğin düzeltilmiş madde-test korelasyonları .51 ile .70 arasındadır. Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik kat sayıları önemsenmeme alt ölçeği için .93, dışlanma alt ölçeği için .90, ölçeğin bütünü için .89 olarak bulunmuştur. Bu çalışmanın güvenirlik kat sayısı .87 olarak bulunmuştur.

Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (ESMBÖ)

Araştırmada kullanılacak ikinci ölçek Orbatu, Eliaçık, Alaygut, Hortu, Demirçelik, Bolat, Elmalı ve Helvacı (2020) tarafından geliştirilen “Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği”dir. Ölçek İşlevsellikte Bozulma, Sanal Haz ve Sanal Yaşamı Tercih Etme olmak üzere 3 alt boyuttan ve 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçek “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” cevaplarından oluşan 5’li likert tipidir. Puanlama Tamamen Katılıyorum = 5 puan, Katılıyorum = 4 puan, Kararsızım = 3 puan, Katılmıyorum = 2 puan, Kesinlikle Katılmıyorum = 1 puan şeklindedir. Madde puanları 1’den 5’e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Ölçek geçerliliğinin değerlendirilmesinde maddeler arasındaki iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı, Tukey toplanabilirlik testi, örneklemdaki birim sayısının yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin testi, faktörlenebilirlik Bartlett testi, faktör yapısının belirlenmesi ana bileşenler analizleri ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.869 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre yüksek güvenirlik ve geçerliğe sahip olan ölçek ergenlerde sosyal medya bağımlılığını ölçmede kullanılmaya uygundur

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler analiz edilirken, değişkenlere göre ikili gruplarda t- testi ve ikiden fazla olanlarda ise Anova testi uygulanmıştır. Farkın anlamlı olarak tespit edildiği durumlarda, farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için Tukey testi uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiki anlamlılık için .05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir.

Araştırmanın Etiği

Araştırmanın etiği Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan 15.02.2024 tarih ve 2024/02/23 karar numarası ile çalışmanın etik açıdan uygun olduğuna dair değerlendirme raporu alınmıştır.

Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.”

Bulgular

Tablo 2. SDÖ ve ESMBÖ Değerleri

Ölçekler	N	\bar{x}	Ss	Min	Max	Skewness	Kurtosis
SDÖ		26,27	3,10	20	39	,884	1,751
SMBÖ		38,72	5,16	23	48	-,993	1,217

Tablo 2 incelendiğinde, SDÖ'nin çarpıklık değerinin (,884), basıklık değerinin (1,751) olduğu, SMBÖ'nin ise çarpıklık değerinin (-,993), basıklık değerinin ise (1,217) olduğu bu değerler ile de normallik varsayımını sağladığı görülmektedir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
SDÖ	Önemsenmeme	Kadın	87	7,05	3,01	-,676	,502
		Erkek	82	7,39	3,38		
	Dışlanma	Kadın	87	19,20	2,56	,798	,426
		Erkek	82	18,90	2,38		
	TOPLAM	Kadın	87	26,26	3,00	-,059	,953
		Erkek	82	26,29	3,22		
ESMBÖ	İşlevsellikte Bozulma	Kadın	87	15,41	4,29	-,236	,814
		Erkek	82	15,56	4,29		
	Sanal Haz	Kadın	87	6,12	2,22	-,159	,874
		Erkek	82	6,18	2,40		
	Sanal Yaşam	Kadın	87	23,27	5,53	-,852	,395
		Erkek	82	23,92	4,27		
	TOPLAM	Kadın	87	38,29	5,53	-1,098	,274
		Erkek	82	39,17	4,72		

*p<0.05

Tablo 3'e göre SDÖ alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ESMBÖ alt boyutları ve puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermemektedir (p>,05).

Tablo 4. Araştırma Grubunun Spor Yılı Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Spor Yılı	N	\bar{X}	S	Varyans		sd	KO	F	P	Fark
						Kaynağı	KT.					
SDÖ	Önemsenmeme	1-4	52	7,46	3,06	G.ararası	6,749	2	3,374	,328	,721	-
		5-8	96	7,17	3,09	G.içi	1708,151	166	10,290			
		9-12	21	6,80	3,99	Toplam	1714,899	168				
	Dışlanma	1-4	52	18,50	2,52	G.ararası	32,609	2	16,305	2,715	,069	-
		5-8	96	19,17	2,38	G.içi	996,799	166	6,005			
		9-12	21	19,90	2,56	Toplam	1029,408	168				
	TOPLAM	1-4	52	25,96	3,08	G.ararası	9,762	2	4,881	,504	,605	-
		5-8	96	26,35	3,01	G.içi	1606,167	166	9,676			
		9-12	21	26,71	3,59	Toplam	1615,929	168				
ESMBÖ	İşlevsellikte Bozulma	1-4	52	15,38	4,18	G.ararası	2,286	2	1,143	,069	,933	-
		5-8	96	15,58	4,03	G.içi	2745,927	166	16,542			
		9-12	21	15,28	3,90	Toplam	2748,213	168				
	Sanal Haz	1-4	52	5,96	2,34	G.ararası	6,468	2	3,234	,605	,547	-
		5-8	96	6,15	2,31	G.içi	887,532	166	5,347			
		9-12	21	6,61	2,22	Toplam	894,000	168				
	Sanal Yaşam	1-4	52	22,11	5,41	G.ararası	196,568	2	98,284	4,145	,018	-
		5-8	96	24,00	4,74	G.içi	3936,260	166	23,712			
		9-12	21	25,35	3,87	Toplam	4132,828	168				
TOPLAM	1-4	52	37,23	5,49	G.ararası	203,055	2	101,528	3,946	,021	-	
	5-8	96	39,12	4,98	G.içi	4270,874	166	25,728				
	9-12	21	40,57	4,33	Toplam	4473,929	168					

*p<0.05

Tablo 4'e göre SDÖ alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ESMBÖ alt boyutları ve puan ortalamaları spor yılı değişkenine göre farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 5. Araştırma Grubunun Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Anne eğitim	Ortalama		Varyans		KT.	sd	KO	F	P	Fark
			N	X̄	S	Kaynağı						
SDÖ	Önemsenmeme	1	37	7,35	2,60	G.ararası	27,286	4	6,822	,663	,619	-
		2	24	7,29	2,97	G.içi	1687,613	164	10,290			
		3	54	7,35	3,70	Toplam	1714,899	168				
		4	39	7,35	3,46							
		5	15	5,93	2,01							
	Dışlanma	1	37	17,95	2,31	G.ararası	55,63	4	13,908	2,342	,003*	5-1
		2	24	19,05	2,28	G.içi	973,776	164	5,938			
		3	54	18,94	2,23	Toplam	1029,408	168				
		4	39	19,46	2,95							
		5	15	20,20	2,17							
	TOPLAM	1	37	26,40	2,73	G.ararası	37,774	4	9,443	,981	,419	-
		2	24	25,25	2,70	G.içi	1578,155	164	9,623			
		3	54	26,29	3,27	Toplam	1615,929	168				
		4	39	26,82	3,44							
		5	15	26,13	2,97							
ESMBÖ	İşlevsellikte Bozulma	1	37	15,59	4,43	G.ararası	137,205	4	34,301	2,154	,076	-
		2	24	15,04	4,04	G.içi	2611,008	164	15,921			
		3	54	15,94	4,10	Toplam	2748,213	168				
		4	39	16,05	3,37							
		5	15	12,80	3,80							
	Sanal Haz	1	37	6,29	2,61	G.ararası	18,360	4	4,590	,860	,490	-
		2	24	5,83	2,47	G.içi	875,640	164	5,339			
		3	54	6,16	2,22	Toplam	894,000	168				
		4	39	6,51	1,94							
		5	15	5,33	2,41							
	Sanal Yaşam	1	37	22,51	5,38	G.ararası	144,852	4	36,213	1,489	,208	-
		2	24	22,25	5,93	G.içi	3987,977	164	24,317			
		3	54	23,96	4,14	Toplam	4132,828	168				
		4	39	24,64	4,95							
		5	15	24,33	4,54							
TOPLAM	1	37	37,89	5,80	G.ararası	181,370	4	45,342	1,732	,145	-	
	2	24	37,00	5,71	G.içi	4292,559	164	26,174				
	3	54	39,01	4,54	Toplam	4473,929	168					
	4	39	40,15	5,24								
	5	15	38,73	3,63								

* $p<0.05$ Gruplar: 1 (İlkokul), 2 (Ortaokul), 3 (Lise), 4 (Üniversite), 5 (LisansÜstü)

Tablo 5'e göre SDÖ "dışlanma" alt boyutu ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<.05$). Annesi lisans üstü eğitim mezunu olan katılımcıların puan ortalamalarının (Ort: 20,20), anneleri ilkököl mezunu olanların (Ort: 17,95) puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tabloda ayrıca ESMBÖ alt boyutları ile toplam ortalamaları anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 6. Araştırma Grubunun Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Baba eğitim	—		Varyans				F	P	Fark	
			N	X̄	S	Kaynağı	KT.	sd				KO
SDÖ	Önemsenmeme	1	27	7,55	2,77	G.ararası	35,340	4	8,835	,863	,488	-
		2	26	7,53	3,26	G.ıçı	1679,559	164	10,241			
		3	63	6,77	2,95	Toplam	1714,899	168				
		4	43	7,67	3,79							
		5	10	6,30	2,75							
	Dışlanma	1	27	19,37	2,52	G.ararası	43,167	4	10,792	1,795	,132	-
		2	26	18,34	2,26	G.ıçı	986,242	164	6,014			
		3	63	18,98	2,12	Toplam	1029,408	168				
		4	43	19,02	2,92							
		5	10	20,70	2,45							
	TOPLAM	1	27	26,92	3,03	G.ararası	44,925	4	11,231	1,172	,325	-
		2	26	25,88	3,05	G.ıçı	1571,004	164	9,579			
		3	63	25,76	2,84	Toplam	1615,929	168				
		4	43	26,69	3,58							
		5	10	27,00	2,94							
ESMBÖ	İşlevsellikte Bozulma	1	27	16,70	4,03	G.ararası	84,876	4	21,219	1,307	,270	-
		2	26	15,92	3,80	G.ıçı	2663,337	164	16,240			
		3	63	15,14	4,34	Toplam	2748,213	168				
		4	43	15,37	3,28							
		5	10	13,70	5,31							
	Sanal Haz	1	27	7,00	2,14	G.ararası	89,606	4	15,059	2,962	,102	
		2	26	6,42	2,31	G.ıçı	4384,323	164	5,084			
		3	63	5,73	2,47	Toplam	4473,929	168				
		4	43	6,44	1,91		89,606					
		5	10	4,60	2,22		4384,323					
	Sanal Yaşam	1	27	23,22	4,85	G.ararası	4473,929	4	13,476	,542	,705	-
		2	26	22,96	5,73	G.ıçı	89,606	164	24,871			
		3	63	23,46	4,86	Toplam	4384,323	168				
		4	43	24,51	4,62		4473,929					
		5	10	23,10	5,56		89,606					
TOPLAM	1	27	38,88	5,99	G.ararası	4384,323	4	22,402	,838	,503	-	
	2	26	38,23	5,33	G.ıçı	4473,929	164	26,734				
	3	63	38,11	4,97	Toplam	89,606	168					
	4	43	39,88	4,93								
	5	10	38,40	4,47								

*p<0.05 Gruplar: 1 (İlkokul), 2 (Ortaokul), 3 (Lise), 4 (Üniversite),5 (LisansÜstü)

Tablo 6'ya göre SDÖ alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ESMBÖ alt boyutları ve puan ortalamaları baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermemektedir (p>,05).

Tablo 7. Araştırma Grubunun Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Ekonomik Düzey	—		Varyans				F	P	Fark	
			N	X̄	S	Kaynağı	KT.	sd				KO
SDÖ	Önemsenmeme	1	19	7,10	3,58	G.ararası	117,197	3	18,629	1,853	,140	-
		2	78	7,53	2,87	G.ıçı	4356,732	165	10,055			
		3	56	7,30	3,70	Toplam	4473,929	168				
		4	16	5,50	1,50		117,197					
		5	19	18,36	2,83	G.ararası	4356,732	3	22,565			
	Dışlanma	1	78	18,74	2,28	G.ıçı	4473,929	165	5,829	3,871	,000*	4-1 4-2
		2	56	19,23	2,56	Toplam	117,197	168				
		3	16	20,81	1,86		4356,732					
		4	19	25,47	3,94	G.ararası	4473,929	3	5,344			
		5	78	26,28	2,90	G.ıçı	117,197	165	9,696			
	TOPLAM	1	56	26,53	3,40	Toplam	4356,732	168		,551	,648	-
		2	16	26,31	1,44		4473,929					
		3	19	16,84	3,78	G.ararası	117,197	3	54,547			
		4	78	15,56	3,89	G.ıçı	4356,732	165	15,664			
		5	56	15,71	3,65	Toplam	4473,929	168				
ESMBÖ	İşlevsellikte Bozulma	1	16	12,68	5,32		117,197			3,482	,001	4-1 4-3
		2	19	6,15	2,43	G.ararası	4356,732	3	4,148			
		3	19	6,15	2,43	G.ararası	4356,732	3	4,148			
		4	19	6,15	2,43	G.ararası	4356,732	3	4,148			
		5	19	6,15	2,43	G.ararası	4356,732	3	4,148			

	2	78	6,42	2,36	G.İçİ	4473,929	165	5,343			
	3	56	5,91	2,04	Toplam	117,197	168				
	4	16	5,68	2,77		4356,732					
Sanal Yaşam	1	19	24,21	3,83	G.ararası	4473,929	3	30,120			
	2	78	23,73	4,75	G.İçİ	117,197	165	24,500			
	3	56	23,82	4,64	Toplam	4356,732	168		1,229	,301	-
	4	16	21,37	7,51		4473,929					
TOPLAM	1	19	38,57	5,02	G.ararası	117,197	3	39,066			
	2	78	39,02	4,75	G.İçİ	4356,732	165	26,404			
	3	56	39,07	5,07	Toplam	4473,929	168		1,480	,222	-
	4	16	36,18	7,03							

*p<0.05 Gruplar: 1 (Kötü), 2 (Normal), 3 (İyi), 4 (Çok iyi)

Tablo 7'ye göre SDÖ "dışlanma" alt boyutu ile ekonomik düzey değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<.05). Ekonomik düzeylerini çok iyi olarak tanımlayanların olan katılımcıların puan ortalamalarının (Ort: 20,81), kötü olarak tanımlayanların ortalamalarından (Ort: 18,36) ve normal olarak tanımlayanların puanlarından (Ort: 18,74) anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tabloda ayrıca ESMBÖ "işlevde bozulma" alt boyutu ile ekonomik düzey değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0.05). Ekonomik düzeylerini çok iyi olarak tanımlayanların olan katılımcıların puan ortalamalarının (Ort: 12,68), kötü olarak tanımlayanların ortalamalarından (Ort: 16,84) ve iyi olarak tanımlayanların puanlarından (Ort: 15,71) anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Araştırma Grubunun Akademik Başarı Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Akademik başarı		Varyans		sd	KO	F	P	Fark			
		N	\bar{X}	S	Kaynağı KT.								
SDÖ	Önemsenmeme	1	10	6,80	2,20	G.ararası	5,062	2	2,531				
		2	98	7,35	3,29	G.İçİ	1709,838	166	10,300	,246	,782	-	
		3	61	7,06	3,20	Toplam	1714,899	168					
	Dışlanma	1	10	19,50	2,50	G.ararası	11,750	2	5,875				
		2	98	18,83	2,21	G.İçİ	1017,658	166	6,130	,958	,386	-	
		3	61	19,34	2,83	Toplam	1029,408	168					
	TOPLAM	1	10	26,30	3,09	G.ararası	1,759	2	,879				
		2	98	26,19	3,10	G.İçİ	1614,170	166	9,724	,090	,914	-	
		3	61	26,40	3,14	Toplam	1615,929	168					
	ESMBÖ	İşlevsellikte Bozulma	1	10	13,60	3,89	G.ararası	93,641	2	46,820			
			2	98	16,07	3,79	G.İçİ	2654,572	166	15,991	2,928	,056	-
			3	61	14,85	4,31	Toplam	2748,213	168				
Sanal Haz		1	10	6,00	2,74	G.ararası	9,828	2	4,914				
		2	98	6,35	2,23	G.İçİ	884,172	166	5,326	,923	,400	-	
		3	61	5,85	2,35	Toplam	894,000	168					
Sanal Yaşam		1	10	21,70	6,48	G.ararası	49,054	2	24,527				
		2	98	23,91	4,91	G.İçİ	4083,775	166	24,601	,997	,371	-	
		3	61	23,37	4,76	Toplam	4132,828	168					
TOPLAM		1	10	36,80	6,28	G.ararası	52,616	2	26,308				
		2	98	39,07	5,13	G.İçİ	4421,313	166	26,634	,988	,375	-	
		3	61	38,47	5,01	Toplam	4473,929	168					

*p<0.05 Gruplar: 1 (Başarılı), 2 (Ortalama), 3 (Başarısız)

Tablo 8'e göre SDÖ alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ESMBÖ alt boyutları ve puan ortalamaları akademik başarı değişkenine göre farklılık göstermemektedir (p>.05).

Tablo 9. SDÖ VE ESMBÖ arasındaki ilişki için Korelasyon tablosu

SDÖ	Değişkenler	ESMBÖ
		r
	P	,000
	N	169

**p<0.01

Tablo 9'a göre araştırma grubunun sosyal dışlanma ölçeği ve sosyal medya bağımlılığı ölçeği puanları arasında ($r=-,414$; $p<0,01$) pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki gösterdiği görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Voleybolcuların Ostrasizm (sosyal dışlanma) ve sosyal medya bağımlılığı durumlarının incelenmesi amacı ile yapılan bu çalışmada sporcuların cinsiyet değişkeni ile SDÖ ve ESMBÖ genel ve alt boyut puan ortalamaları arasından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 3; $p>,05$). Ortaya çıkan bu sonuç kız ve erkek sporcuların Ostrasizm durumlarını ve sosyal medyaya olan bağımlılıklarının benzer olduğunu düşündürebilir. Literatür incelendiğinde Öztosun, (2018), Gürler ve Demirli, (2017), Gültekin, (2002) ve Kalaycı, (2007) Ostrasizm (sosyal dışlanma) konulu çalışmalarında, Yıldırım, (2016), Yaygır, (2018), Gül ve Diken, (2018)' in sosyal medya, dijital oyun, internet bağımlılığı konulu çalışmalarında cinsiyet değişkeni ile ilgili farklılıklar tespit edilmemiştir. Bu bulgular araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 4'de görüldüğü üzere voleybolcuların Ostrasizm (sosyal dışlanma) ve sosyal medya bağımlılığı durumlarının spor yılı değişkeni ile SDÖ ve ESMBÖ genel ve alt boyut puan ortalamaları arasından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 4; $p>,05$). Sporun sosyalleştirici ve birleştirici etkisi bilinmektedir. Ayrıca oluşturulan takımlar birer akran grupları olarak da değerlendirilebilir. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuç sporcuların ortak veya benzer bir akran kültürüne sahip olmasından, ortak paylaşımlarının fazlalığından aynı zamanda sporun kişiye kazandırdığı olumlu davranış biçimlerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Alemdağ (2022) spor yapan öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının daha düşük olduğunu, Senışık ve Hastürk (2011) düzenli egzersiz yapan ergenlerin internet kullanımlarının yapmayanlara göre daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Şen (2023) ise ergenler üzerinde yaptığı bir çalışmada spor yılı değişkenine sporcularının sosyal dışlanma ve sosyal medya bağımlılık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Araştırmadaki diğer bulgu, SDÖ “dışlanma” alt boyutu ile anne eğitim düzeyi değişkeni ile arasında anlamlı fark tespit edilmesi ve ESMBÖ ve alt boyutlarında ise farklılık tespit

edilemediği şeklindedir. Öztosun, (2018), Aktaş (2020), Bağrıaçık ve ark. (2022) Gonzales ve ark. (2022) farklı gruplarla yaptıkları çalışmada anne eğitim ve sosyal dışlanma deneyimleri arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Atalay (2014), Akbulut ve Yılmazel (2012), Gökçearslan ve Günbatar, (2012) farklı gruplarla yaptıkları çalışmalarda anne eğitim düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasında farklılık tespit etmemişlerdir. Annenin eğitim seviyesinin yüksek olması durumunda çocukların medya bağımlılıklarının daha düşük olacağı düşünülebilir ancak ergen bireyler göz önüne alındığında beklentiler gerçekleşmeyebilir. Günümüzde her yaş grubunun neredeyse bir telefonu bulunmakta ve sosyal medyaya erişimi daha da artmaktadır. Sonuç olarak annenin eğitim seviyesi bireylerdeki sosyal medya bağımlılığını etkilemediği düşünülebilir.

Araştırmadaki diğer bulgu da SDÖ alt boyutları ile toplam ortalamaları ve ESMBÖ alt boyutları ve toplam puan ortalamaları baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği şeklindedir (Tablo 6; $p>,05$). Bu sonuca göre ergen sporcuların baba eğitim durumunun sosyal dışlanma düzeyleri ve sosyal medya bağımlılık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir. Toplumumuzda çocuk yetiştirme sürecinde babalar annelere göre daha arka plandadır. Çocukluktan itibaren baba ile az etkileşim kuran çocuk ergenlikte de aynı davranışı devam ettirebilir. Aynı zamanda ergenliğin getirmiş olduğu çalkantılı duyguları da göz önünde bulundurduğumuzda sonucun normal olduğu düşünülebilir. (Çelikkaleli ve Büyüksahin, (2010), Öztosun, (2018), Taş, (2018) ve Bağrıaçık ve ark., (2022)'nin sosyal dışlanma (ostrasizm) konulu çalışma bulguları ve ; Gökçearslan ve Seferoğlu (2015), İşsever (2016), Kocaman ve ark. (2017), Aydınar (2017), Cihan ve ark. (2023), Koç ve Albayrak (2017)'in sosyal medya ve internet bağımlılığı konulu çalışma bulguları araştırma bulgularını desteklemektedir.

Araştırmadaki bir diğer bulgu ise SDÖ “dışlanma” alt boyutunun ve ESMBÖ “işlevde bozulma” alt boyutunun puan ortalamalarının ekonomik düzey değişkeni ile aralarında anlamlı farklılık olduğu şeklindedir. (Tablo 7, $p<.05$). Ortaya çıkan bu sonuca göre ekonomik geliri çok iyi olan sporcuların daha fazla dışlanma yaşadığı söylenebilir. Günümüzün ekonomik şartları düşünüldüğünde ekonomik geliri çok iyi olanların olanaklarının, yaşam kalitelerinin ve önceliklerinin diğerlerine oranla çok farklı olduğu düşünülebilir ayrıca araştırma grubunda da azınlıkta oldukları görülmektedir. Ekonomik düzeyi birbirine yakın olan sporcuların kendisinden daha iyi olanı kıskançlık, çekememezlik veya daha farklı sebeplerden ötürü dışlama düşüncesinin sonucu etkilediği düşünülebilir. Literatür incelendiğinde Öztosun (2018), Aydemir ve Arlı (2020) farklı gruplarla yaptıkları çalışmalarda dışlanma ve ekonomik düzeyin

ilişkili olduğunu, Aslan (2016) maddi olanakların farklılığının dışlanmaya sebep olduğunu tespit etmişlerdir.

Tablo 7’de ayrıca ekonomik düzeyin işlevsellikte bozulmaya neden olduğu tespit edilmiştir. İşlevsellikte bozulma kişinin gündelik, iş veya sosyal yaşantısını sürdürebilmekte zorlanması veya aktivitelere katılımının azalması anlamına gelmektedir. Her ne kadar günümüzde internete ulaşım kolay olsada, ekonomik düzey bu ulaşımın kalitesine etki etmektedir. Kullanılan telefon, bilgisayar gibi elektronik aletlerin özellikleri, internetin kalitesi de buna dahil edilebilir. Lise dönemi eğitim açısından da önemli bir dönemdir. Bu dönemde gençlerin gelecek planlarını şekillendirme, üniversite eğitimi için çalışma gibi birçok görevi bulunmaktadır. Bu görevleri yerine getirebilmesi için de gençlerin spordan arta kalan vakitlerinde eğitimlerine ağırlık vermeleri de önemlidir. Bu konular düşünüldüğünde ekonomik düzeyi yüksek olan sporcuların belki gelecek kaygılarının diğerlerinden daha az olduğu ve olanaklarının fazlalığından sosyal medya kullanım sürelerinin daha fazla olduğu düşünülebilir. Kayri ve Günüş (2016), Eni (2017), Arslan (2019), Aydın-Özgür (2019) farklı gruplarla yaptıkları çalışmalarda benzer bulgular araştırma bulgularını desteklemektedir.

Tablo 8’de görüldüğü üzere sporcuların akademik ortalama değışkeni ile SDÖ ve ESMBÖ genel ve alt boyut puan ortalamaları arasından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$). Ortaya çıkan bu sonuç akademik başarılarının düşük ya da yüksek olması sporcuların Ostrasizm (sosyal dışlanma) ve sosyal medya bağımlılıklarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Alan-Ödemiş (2022), Şen 2023 farklı gruplarla yaptıkları Ostrasizm (sosyal dışlanma) konulu çalışmalarda benzer bulgular elde etmişlerdir. Ancak literatür incelendiğinde bu konunun eksikliği göze çarpmakta ve tartışma bu yönü ile eksik kalmıştır. Böylece bu konunun daha fazla araştırılması gerektiği düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

Literatür incelendiğinde sosyal medya bağımlılığının akademik başarı ile ilişkisinin olmadığını belirleyen çalışmalar bulunmaktadır. Pasek ve ark., (2009), Kolek ve Saunders (2008), Kirschner ve Karpinski (2010) farklı gruplarla yaptıkları çalışmalarda akademik başarı ve sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı konulu çalışmaları araştırma bulgularını desteklemektedir. Literatürde sosyal medya bağımlılığının akademik başarı ile ilişkisi olduğunu, genel kanının ise akademik başarısı düşük olanların sosyal medya veya internet bağımlılığının yüksek olduğu yönündedir (Özer, 2005; Duman 2008; Demir ve Kutlu 2017).

Voleybolcuların sosyal dışlanma ve sosyal medya bağımlılığı ölçeği puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki gösterdiği görülmektedir. Bu sonuca göre voleybolcularda Ostrasizm (sosyal dışlanma) arttıkça sosyal medya bağımlılığının da arttığı söylenebilir. Bu yaş

grubu için akranlar arasında onaylanma, kabul görme çok önemlidir. Eğer bulunduğu grup içerisinde red veya dışlanma gibi olumsuz bir durumla karşılaşır kişi kendini o ortamdan çekme ve yalnız kalma eğilimi gösterebilir. Bu yalnızlık duygusunu giderebilmek içinde günümüzde en çok başvurulan yollardan bir tanesinin internet ve sosyal medya olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında sonucun şaşırtıcı olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak, ergen voleybolcuların Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) ve Sosyal Medya Bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, spor yılı, ekonomik düzey ve akademik başarı değişkenlerinden etkilenmediği, anne eğitim düzeyinin Ostrasizm düzeyine, baba eğitim düzeyinin de sosyal medya bağımlılık düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir.

Bu bilgiler ışığında, Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) konusunun literatürde eksikliği göze çarpmaktadır. Özellikle sporcular üzerinde farklı branş, farklı yaş grupları ve farklı değişkenler ile çalışma yapılması önerilebilir. Bu çalışmalar ile literatüre büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal medya bağımlılığı da günümüzde çocuk ve gençlerde çok sık görülen bir durumdur. Sosyal dışlanma yaşayan çocukların medyaya daha fazla yöneldiği düşünüldüğünde bu konuları daha fazla çalışmak ve sonuçları ile hem gençlere hem de ailelerine olumsuz sonuçlardan uzaklaşmak için yardımcı olunabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi:15.02.2024

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası:2024/02/23

Makalenin yönteminde “mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Bu çalışmada araştırmacılar eşit katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarların arasında bu çalışma ile ilgili herhangi bir çatışma ya da çıkar bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akbulut, A. B. ve Yılmazel, G. (2012). Ergen yaş grubunda internet bağımlılığı düzeyinin belirlenmesi. *15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi* (716). http://halksagligiokulu.org/anasayfa/components/com_booklibrary/ebooks/15.UHSK%20K%C4%B0T_AP_14_10_12.pdf. Erişim Tarihi: 04.01.2024.
- Akın, A., Uysal, R. ve Akın, Ü. (2015). Ergenler için Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) ölçeğinin Türkçe' ye uyarlanması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 895- 904. <https://toad.halileksi.net/olcek/ergenler-icin-ostrasizm-sosyal-dislanma-olcegi/> sayfasından erişilmiştir.
- Aktaş, E. (2020). *Ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Alan-Ödemiş, T. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları, akademik başarıları ve okulda dışlanmışlıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Psikoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Alemdağ, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktiviteye katılım ve sosyal medya ilişkisi. *Sporda Güncel Araştırmalar*. Ss: 134-144
- Aslan, S. (2016). Sosyal dışlanma bağlamında genç suçluluğu. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 5-28.
- Arslan, A. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Sivas ili örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63-80. DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2019.05.02.004>
- Aydemir, M., ve Bayram Arlı, N. (2020). Yaşam kalitesini açıklamada sosyal dışlanma ve yaşam tatmininin rolü. *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 447-463. DOI: <https://doi.org/10.37093/ijisi.837687>
- Aydın-Özgür, E. (2019). *2018 yılında Edirne merkez ilçe ve merkeze bağlı köylerde 10-14 yaş arası ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı, buna etki eden faktörler ve sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi*. Trakya Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne.
- Aydiner, S. (2017). *Ortaokul kademesindeki öğrencilerin bilgisayar bağımlılıklarıyla benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bağrıaçık, B., Delice, E., Oruç, Z. N., ve Yüzgeç, A. (2022). Lise öğrencilerinde sosyal dışlanma ve internet bağımlılığının çeşitli değişkenlerle incelenmesi. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (Smart Journal)*, 8(60), 1048-1059.
- Bulut, M. (2015). Sporun adolesan gelişimine etkisi. (Edt: Aktar, F., Yolbaş, İ., Haspolat, Y.K.) *Adolesanda Kemik Sağlığı ve Spor*, ss. 229-244), Cinius yayımları, Ankara.
- Campbell, W.G. (2003). Addiction: A disease of volition caused by cognitive impairment. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(10), 669-674. DOI: [10.1177/070674370304801005](https://doi.org/10.1177/070674370304801005)
- Cihan B. B., Ilgar E. A. ve Öcal N. Ü. (2023). Being a child in the digital world: Balancing anxiety levels. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14 (1), 68-75.
- Çelikkaleli, Ö., ve Büyükşahin, Ç. (2010). Ergenlerin arkadaş bağımlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, ss:225-240.
- Demir, Y., ve Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 61, 91-105.
- Duman, M. Z. (2008). İnternet kullanımının öğrencilerin sosyal ilişkileri ve okul başarıları üzerindeki etkisi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(3), 93-112.
- Echeburua, E., ve Corral, P. (2010) Addiction to new technologies and to online social networking in young people: a new challenge. *Adicciones*, 22(2), 91-96.
- Eni, B. (2017). *Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ve algıladıkları ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi*. Haliç Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- González, L., Estarlich, M., Murcia, M., Larrañaga, I., Barreto, F. B., Santa-Marina, L., ... ve Rebagliato, M. (2022). Risk of child poverty and social exclusion in two Spanish regions: social and family determinants. *Gaceta sanitaria*, 35, 216-223. <https://doi.org/10.1016/j.gaceta.2019.11.002>
- Gökçearsan, Ş., ve Günbatır, M. S. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24. <https://dergipark.org.tr/en/pub/etku/issue/6271/84223>

- Gökçearslan, Ş. ve Seferoğlu, S. S. (2015). Ortaokul öğrencilerinin internet kullanım biçimleri: Riskli davranışlar ve fırsatlar. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (1), 383-404
- Gül, Ş. ve Diken, E. H. (2018). Fen bilgisi öğretmeni adaylarının sosyal medya bağımlılıklarının incelenmesi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 41-50.
- Gültekin, E. S. (2022). *Lise öğrencilerinde sosyal dışlanma düzeyleri ile gelecek beklentileri ve affetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gürler, A. ve Demirli, C. (2017). Ergenlerde sosyal dışlanma ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 941-951.
- İliş, A. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- İşsever, N. K. (2016). *İnternet bağımlılığının üniversite öğrencilerinde yaygınlığının incelenmesi*, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kalaycı, H. (2007). *Yetiştirme yurtlarındaki çocuklarda sosyal dışlanma riski* (Tokat ve Turhal Örneği). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya.
- Kolek, E.A., ve Saunders, D. (2008). Online disclosure: an empirical examination of undergraduate Facebook profiles, *NASPA Journal*, 45(1), 1-25.
- Kaşıkçı, F., Denli, Ö.S., ve Güney-Karaman, N. (2021). Gençlerde sosyal medya bağımlılığı ve sosyal dışlanma: öz-kontrolün aracılık rolünün değerlendirilmesi. *Başkent University Journal of Education*, 1 (8), 147-159. <https://buje.baskent.edu.tr/index.php/buje/article/view/368>
- Kayri, M., ve Günüş, S. (2016). Yüksek ve düşük sosyoekonomik koşullara sahip öğrencilerin internet bağımlılığı açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *The Turkish Journal on Addictions*, 3(2), 165-183.
- Kirschner, P. A., ve Karpinski, A. C. (2010). Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237-1245. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.03.024>
- Kocaman, O., Aktepe, E. ve Sönmez, Y. (2017). Isparta il merkezi lise öğrencilerinde olası internet bağımlılığı ile saldırganlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18 (6), 602-610.
- Koç, P., & Albayrak, M. (2017). Farklı gelişim düzeylerindeki bireyler üzerinde internet bağımlılığının etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (Kayfor 15 Özel Sayısı), 2391-2404.
- Kuss, D. J. ve Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction a review of the psychological literature. *International of Journal Environmenta Research and Public Health*, 8, 3528-3552
- Muezzin EE, Arslan NF, Karaaziz M. Do Social Exclusion and Parental Attitudes Predict Online Gaming Addiction in Adolescents?. *Bağımlılık Dergisi*. June 2024;25(2):153-164. doi:10.51982/bagimli.1359134
- Omay, U. (2007). Tüccar sınıfın Protestan hareketi desteklemesinin Maslow'un, ihtiyaçlar hiyerarşisi yaklaşımı açısından değerlendirilmesi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 52, 231-243. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/9100>
- Orbatu, D., Eliaçık, K., Alaygut, D., Hortu, H., Demirçelik, Y., Bolat, N., Elmalı, F. ve Helvacı, M. (2020). Ergenlerde sosyal medya bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21, 56-61.
- Öztosun, A. (2018). *Ergenlerde algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını yordayıcılığı* İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Panek, T. Z., ve Czapiński, J. (2015). 'Social Diagnosis 2015 Objective And Subjective Quality Of Life In Poland. *Contemporary Economics*. 9(4). 390-425. <https://ideas.repec.org/a/wyz/journal/id476.html> sayfasından erişilmiştir.
- Pasek, J., More, E., & Hargittai, E. (2009). Facebook and academic performance: Reconciling a media sensation with data. *First Monday*, 14(5). <https://doi.org/10.5210/fm.v14i5.2498>
- Santrock, J. W. (2021). *Yaşam Boyu Gelişim & Gelişim Psikolojisi* (13. Baskıdan çeviri), (G. Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel Akademik.
- Stout, J. G. and Dasgupta, N. (2011). When he doesn't mean you: Gender-exclusive language as a form of subtle ostracism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(6), 757-769. Doi: 10.1177/0146167211406434.

- Şen, Ş. (2023). Aktif spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal dışlanma ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Manisa ili örneği), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Şenışık, S., ve Hastürk, M. O. (2011). Genç ergenlerde düzenli egzersizin internet kullanımı ile ilişkisi. *Spor Hekimliği Dergisi*, 46(4), 129-134.
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde internet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Social Science of Muş Alparslan University*, 6(2), 31-41.
- Williams, K. D. (1997). Social ostracism. *In Aversive interpersonal behaviors* (pp. 133-170). Springer, Boston, MA.
- Williams, K. D. (2007). Ostracism. *Annual Review Psychology*, 58 (1), 425-452. <https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.psych.58.110405.085641>
- Witvliet, M., Brendgen, M., Van Lier, P. A. C., Koot, H. M., and Vitaro, F. (2010). Early adolescent depressive symptoms: Prediction from clique isolation, loneliness, and perceived social acceptance. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38(8), 1045–1056.
- Yaygır, C. (2018). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Yıldırım, M. S. (2016). *Ergenlerde internet bağımlılığının obezite ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Young, K. (1997). What makes the internet addictive: Potential explanations for pathological internet use. 100. Annual Conference of the American Psychological Association. Chicago.